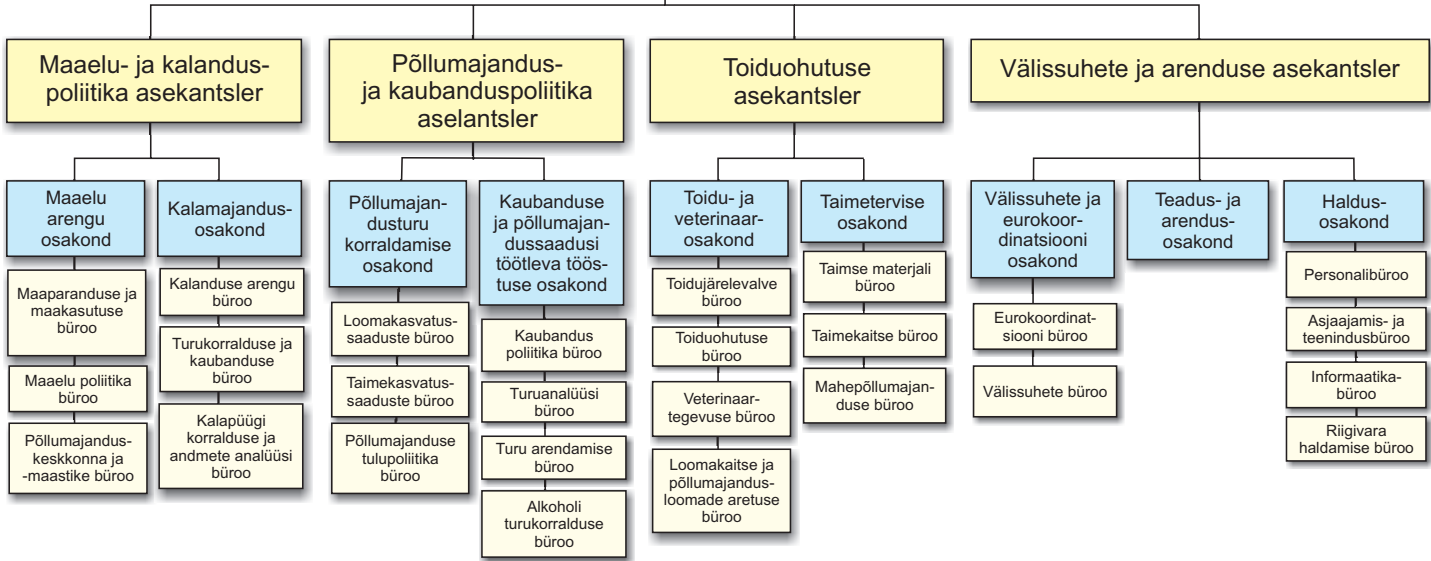
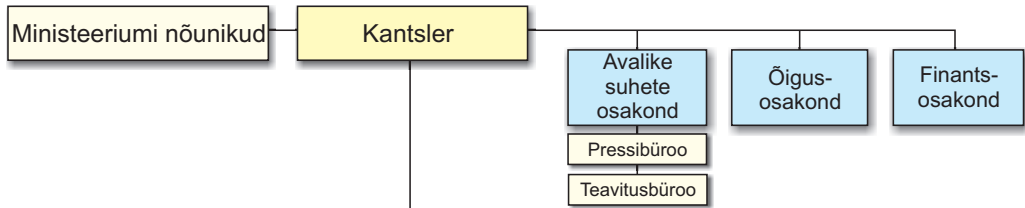

EESTI MAAMAJANDUS JA TOIDUTÖÖSTUS

Põllumajandus ministeerium

SISUKORD

Mis on Eestile iseloomulikku	6
Territoorium	6
Asustus	6
Kliima	6
Maavarad	6
Suurt hinnatõusu ei tulnud	8
Ühinemine euroliiduga tõi väliskaubandusse muutusi	8
Eesti Toit	10
Toiduohutus	11
Ühine põllumajanduspoliitika Eestis	12
Enne liitumist oli SAPARD	12
Ühinemine ühise põllumajanduspoliitikaga	13
Siseriiklikud toetused	13
Ühtne pindalatoetus ja täiendavad otsetoetused	14
Eesti Maaelu Arengukava toetused	15
Eesti Riikliku Arengukava toetused	17
Eesti Maaelu Arengukava aastateks 2007–2013	18
Eestist areneb piimandusriik	19
Kodumaised piimatooted on maitsvad	20
Eksport suureneb	21
Enam on hakatud tarbima veise- ja linnuliha	22
Linnuliha populaarsus kasvab	23
Lihatööstused investeerivad	24

Kodumaine teravili põhiliselt loomasöödaks	25
Mahepõllumajandus kogub populaarsust	26
Põhiosa Eesti kalast tuleb Läänemerest	27
Maaelu areneb	29
Maaturism laieneb	29
Külaelanike koostöö	31
Erametsandus	31
Kalakasvatajad täiendavad toidulauda	32
Säilitada viljakas põllumaa ja soodne põllumajanduskeskkond	33
Maaparandus peab jätkuma	34
Saada hea haridus	35
Riiklik programm põllumajanduslikeks rakendusuringuteks	35
Konsulendid põllumehe abilisteks	37
Põllumajandusmuuseumid säilitavad rahva mälu	37

Mis on Eestile iseloomulikku

Territoorium

- Eesti pindala on 45 227 km²
- Eestile kuulub 1521 meresaart kogupindalaga 4140 km²
- Eestis on 1200 järve, mis katavad 4,7% pindalast
- Põllumajandusmaad on 828 700 ha ja metsamaad 2 051 900 ha
- Eestis on 4 rahvusparki, 47 looduskaitseala ja 91 maastikukaitseala, mis hõlmavad riigi pindalast 11%.

Asustus

- Eestis elab 1,35 miljonit elanikku
- Eestis on 15 maakonda, 47 linna ja 2002 valda
- Suuremad linnad on pealinn Tallinn (elanikke 440 000), Tartu, Narva, Jõhvi
- Linnades elab 70% rahvastikust.

Kliima

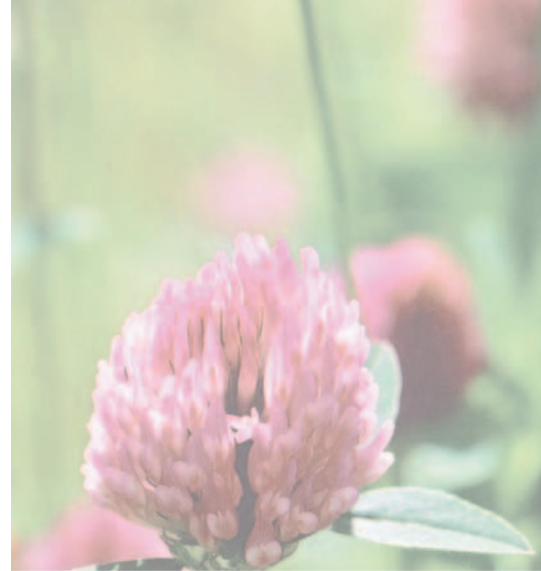
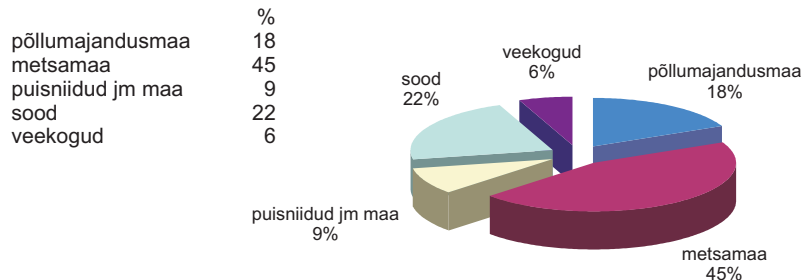
Aastakeskmine temperatuur on +5 °C. Kõige soojem on juuli, kui keskmine temperatuur on +16 kuni +17,5 °C ja kõige külmem on veebruar, kui keskmine temperatuur Lääne-Eestis ja saartel on -3,5 °C ning Ida-Eestis -7,5 °C
Sademeid on aastas 550-720 mm. Seda on rohkem, kui kaob niiskust aurumisega. Vegetatsiooniperiood (ööpäevane keskmine temperatuur on üle +5 °C) kestab 180-195 päeva.

Maavarad

Eesti tähtsamateks maavaradeks on põlevkivi, fosforiit, lubjakivi, dolomiit, ravimuda, mineraalvesi.

Eesti põlevkivi peetakse maailma parimaks ja see paikneb 6000 km² suurusel maalal. Soostunud aladel on rikkalikud turbavarud. Turbamaardlaid on üle 900 000 ha ja varu 2,37 miljardit tonni.

Maakasutus 2003. aastal

1. mail 2004. aastal liitus Eesti Euroopa Liiduga. Väikesest Eestist sai suure Euroopa Ühenduse täieõiguslik liige.

Eesti põllumajandussektor oli liitumiseks ette valmistudes ära teinud suure töö. Eesti õigusaktid olid ühtlustatud Euroopa Liidu õigusaktidega ning Eesti põllumajanduspoliitika olid omaks võetud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika ja turukorralduse põhimõtted.

Liitumiseelsel ajal ja liitumisel rakendunud eurotoetused andsid uue stiimuli põllumajandustootmise ja maaelu arendamisel. Põllumajandussaaduste lisandväärtus suurenes 2004. a võrreldes eelmise aastaga 17% ja oli 3,4 miljardit krooni. Põllumajanduse majandusharu toodang suurenes (jooksevhindades) koos toetustega 8,1% ja toetusteta 6,4%.

Põllumajanduse, maapiirkondade majandustegevuse mitmekesistamise, toiduainetööstuse moderniseerimise ja kalanduse toetusi maksti välja kokku 1,8 miljardit krooni, sellest 1,3 miljardit pärines Euroopa Liidu eelarvest.

Suurt hinnatõusu ei tulnud

Statistikaameti andmetel kasvasid toidukaupade tarbijahinnad 2004. a eelmise aastaga võrreldes 3,7%. Märkimisväärselt kallinesid suhkur (2,8 korda) ja banaanid (1,4 korda). Mõõdukalt kallinesid piimasaaduste hinnad. Piimatööstused hakkasid tootjatele kõrgemat hinda maksma ning suurendasid sellega seonduvalt ka kauba väljamüügihindu. Ekspordivõimaluste suurenemine ja kõrgem hind eksporditavatele toidukaupadele vähendas toiduaineid töötlevate tööstuste hinnasurvet siseturul ja andis võimaluse tootjatele paremat hinda maksta.

Turul püsimise konkurentsisis muutub oluliseks kulutuste kokkuhoid. Konkurendid võivad oma odavama kaubaga Eesti turule tulla ja meie põllumajandustootjad kõrvale tõrjuda. Nii üritab juba jõuliselt Eesti turule oma toidusaadustega tulla Leedu (eriti juustudega).

Odavuse kõrval hindab aga Eesti tarbija ka toidutoote kvaliteeti. Valiku tegemisel peetakse oluliseks toote maitset, värs্কust, tervislikkust. Siin on kodumaistel toidukaupadel selged eelised sissetoodava suhtes.

Ühinemine euroliiduga tõi väliskaubandusse muutusi

Liitumisel euroliiduga avanes Eestile 454 mln elanikuga ELi turg. See tähendab, et kõiki põllumajandussaadusi on võimalik ilma koguseliste piiranguteta ja tariifsete tõketeta müüa euroliidu turgudel. Senised vabakaubanduslepingud kaotasid kehtivuse. 2004. a eksporditi põllumajandussaadusi 5574 mln ja imporditi 10 084 mln krooni eest. Ekspordimaht kasvas 2003. a võrreldes 5,1% ja impordimaht vähenes 1,8%. Põllumajandussaaduste väljavedu ELi liikmesriikide turule moodustas kogu ekspordist 76,35% ja import neist riikidest 87,3% kogu impordist.

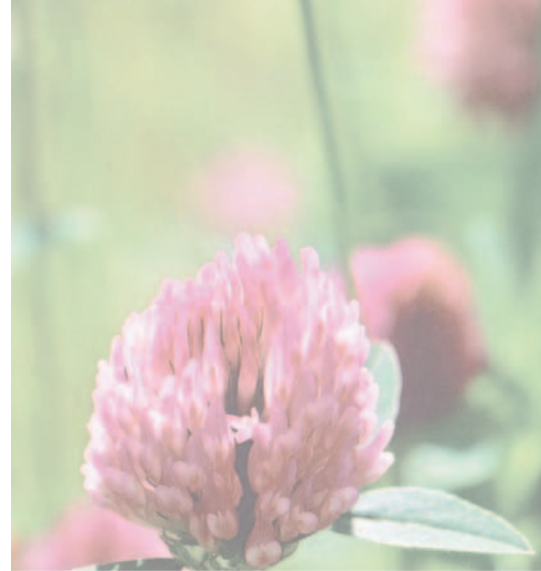
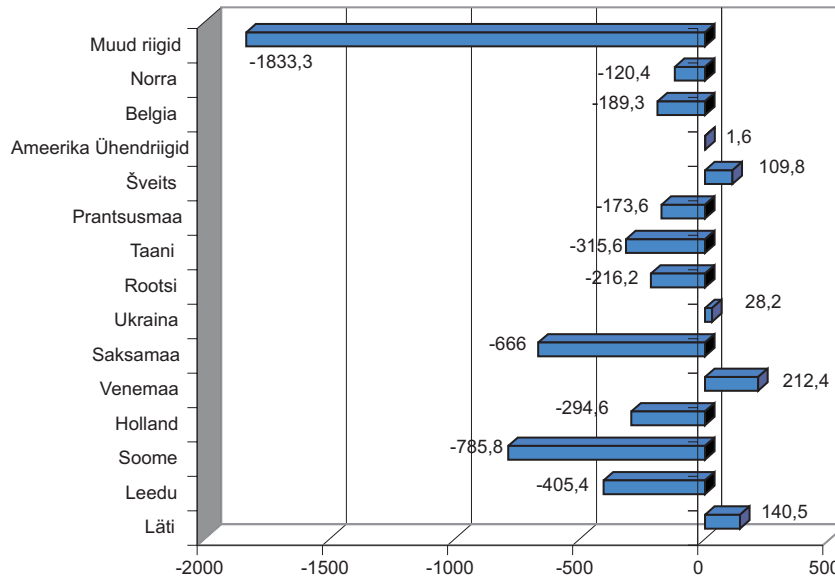
Ekspordimahud Venemaa turule kasvasid 2003. a võrreldes ligi kolm korda. Eriti suurenes jookide väljavedu Venemaale (36,2% kogu Venemaale suunatud ekspordist), sa-

muti kohvi, tee ja maitseainete eksport, mis on kasvanud 36 korda. Eksporti suuremine Venemaale tulenes topelettollide kaotamisest.

Euroopa turu avanemisega kasvas kiiresti eksport ka kõrge hinnatasemega Soome (1,9 korda) ja Rootsi (2 korda).

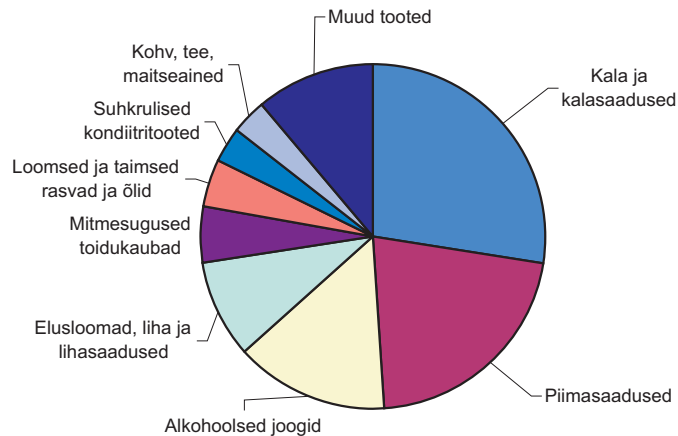
Traditsiooniliselt on ekspordis esikohal kala ja kalasaadused (27,5%), piimasaadused (21,5%), karastusjoogid ja alkohoolsed joogid (14,4%), elusloomad, liha ja lihatooted (8,9%).

Põllumajandussaaduste väliskaubandusbilanss 2004. aastal riikide kaupa (mln kr)

Põllumajandussaaduste ekspordi struktuur 2004. aastal

Eesti Toit

Ühe osa riigi kultuurist moodustab toitumiskultuur. Igale riigile on omased oma rahvuslikud toitumisharjumused ja toidud. ELi kuuludes tulevad meie turule pidevalt uued ja isuäratavad toidutooted nii teistest ELi kui ka kolmanda maailma riikidest.

Tiheda konkurentsi tingimustes on meie endi kohus hoida aus ka oma riigi rahvuslikud toidud ja toitumiskultuur. Et väärtustada eestimaist toitu ja tutvustada seda Eestit külastavatele väliskülalistele, käivitasid põllumajandusministeerium ja põllumajanduskaubanduskoda projekti "Eesti Toit". Eesti toidu projekti eesmärgiks on toidusektori edendamine läbi ühisturunduse. Eesti toidu teemast saate lugeda kodulehel www.eestitoit.ee

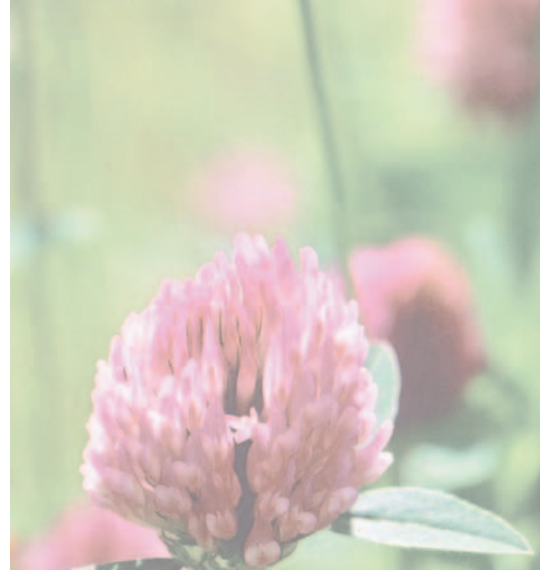
Toiduohutus

Seoses astumisega ELi lisandusid ka ELi õigusaktidest tulenevad mitmed uued kohused toiduohutuse valdkonnas. Toidukontrolli teostab Eestis Veterinaar- ja Toiduamet (VTA), kes on seadnud ülesandeks tagada ohutu, tervisliku ja kvaliteetse toidu tootmine, samuti kaitsta farmides peetavate loomade tervist ja heaolu, et ära hoida loomade nakkushaiguste levik. VTA alluvuses tegutseb 15 maakondlikku veterinaarkeskust, kus on ametis 270 töötajat ja 171 volitatud loomaarsti.

Loomade heaolunõuete täitmist kontrollitakse nii pistelise kontrolli käigus järelevalveametnike kui volitatud loomaarstide poolt.

Turukorraldusmeetmete täitmise kontrolliks moodustati VTAs vastav järelevalvebüroo. Piimatoodete kontrolliks võeti 2004. a 139 proovi ja tehti 937 analüüsi. Inspekteeriti 56 ettevõtet. Õpetati välja ja anti tunnistus rohkem kui paarikümnele lihakehade kvaliteediklassi määrajale. Korraldati ümber VTA piiriteenistus ning selle koosseis moodustati kauplemise, ekspordi ja impordi osakond. See osakond teostab järelevalvet välispiiril toidukauba impordil ja transiidil nii kolmandatest riikidest kui ELi liikmesriikide kaubavahetuses. Veterinaar- ja toidukontrolli alase järelevalvega tegeleb 14 piiripunkti: 3 raudteel, 4 maanteel, 6 sadamas ja 1 lennujaamas. 2004. a läbis piiril kontrolli 52 635 kaubapartiid.

Järgnevalt vaatleme Eesti põllumajandustootmist ja maaelu aastal 2004, esimesel aastal euroliidus.

Ühine põllumajanduspoliitika Eestis

Enne liitumist oli SAPARD

Euroopa Liiduga liitumiseelne abiprogramm SAPARD oli mõeldud kandidaatriikidele oma põllumajandustootmise vastavusse viimiseks euronõuetega ja maaelu arendamiseks.

Eesti põllumajandustootjatele maksti SAPARDi vahenditest 2004. a lõpuks välja 995 mln krooni (ligi 90% esitatud toetusavaldustest kiideti heaks).

Ülevaate 2004. a rakendatud toetustest ja rahastamisallikatest annab järgnev tabel.

Eesti riigieelarve	Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfond (EAGGF) ja riigieelarve	
Siseriiklikud toetused	EAGGF Tagatisrahastu ja riigieelarve	
Piimalehma kasvatamise toetus	EL ühine põllumajanduspoliitika (ÜPP)	
Põllumajandusloomade aretustoetus	ÜPP I samm ehk otsetoetused ja turukorraldus	ÜPP II samm ehk Eesti maaelu arengukava 2004-2006 toetused
Koolipiimatoetus 2003/2004 õppeaastal	Koolipiimatoetus 2004/2005 õppeaastal	Põllumajanduslik keskkonnatoetus
		EAGGF Arendusrahastu ja riigieelarve
		Struktuurifondid
		Eesti riikliku arengukava 2004-2006 3. prioriteedi "Põllumajandus, maaelu ja kalandus" toetused
		3.1 põllumajandustootmise investeeringutoetus

Aastatel 2001–2003 võeti vastu toetusavaldusi viie meetme osas:

- põllumajandustootmisse investeerimine;
- põllumajandus- ja kalandustoodete töötlemise ja turustamise parandamine;
- maattevõtluise mitmekesistamine (alternatiivse majandusliku tegevuse arendamine);
- maapiirkonna infrastruktuuri arendamine;
- külade arendamine.

Kokku maksti 2001-2004 aastatel toetusi 1,1 mld krooni ulatuses (75% ELi eelarvest ja 25% Eesti eelarvest). Toetusraha toel said Eesti põllumajandustootjad teha investeeringuid rohkem kui 2,3 mld krooni ulatuses.

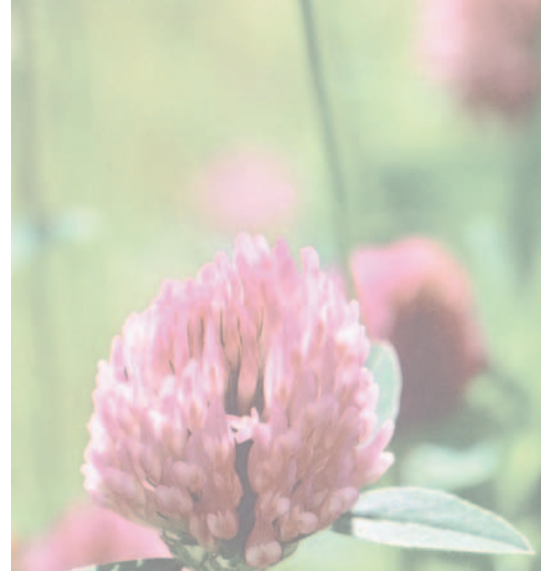
Ühinemine ühise põllumajanduspoliitikaga

Enne liitumist ELiga viidi läbi ulatuslik teavituskampaania ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) tutvustamiseks. Selle tulemusena suutsid põllumajandustootjad ja maattevõtjad liituda sujuvalt ÜPP toetuskeemidega. Meetmete rakendamiseks akrediteeriti Põllumajanduse Registreite ja Informatsiooni Amet (PRIA).

Siseriiklikud toetused

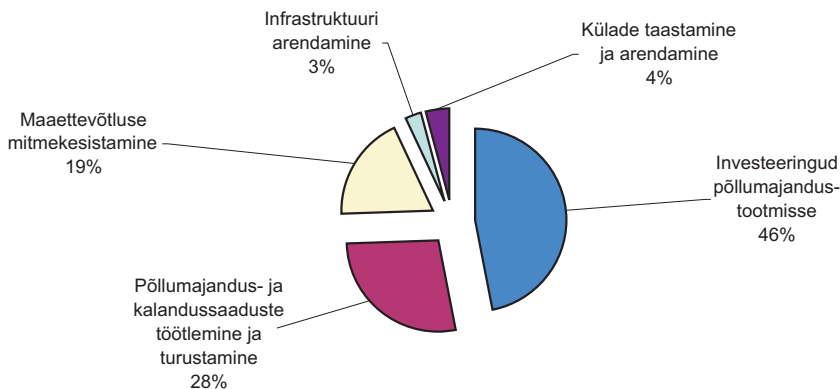
Piimalehma kasvatamise toetuseks maksti Eesti 2004. a riigieelarvest 108,3 mln krooni. Toetust said 2627 loomapidajat, kes kasvasid 101 144 piimalehma (neist 397 maatõugu). Looma kohta maksti 1065 krooni, maakarja tõugu lehma kasvatamise eest 2600 krooni lehma kohta.

Põllumajandusloomade aretustoetusteks maksti kaheksale aretusühistule kokku ligi 15 mln krooni (veised, sead, lambad, hobused, linnud).

Heakskiidetud taotlused 2001-2004

Ühtne pindalatoetus ja täiendavad otsetoetused

Ühtset pindalatoetust makstakse ELi eelarve vahenditest. Täiendavate otsetoetuste maksmiseks aga kasutatakse Eesti riigieelarve ja Maaelu Arengukava rahasid. 2004. a maksti otsetoetusi 621,95 mln krooni.

Ühtse pindalatoetuse taotlejaid oli 18 954 põllumajandustootjat 818 400 ha põllumajandusmaa kohta. Toetus määrati 18 597 taotlejale (803 700 ha põllumajandusmaad). Hektari kohta maksti 414 krooni.

Tänu pindalatoetusele võeti taaskasutusele 130 000 ha viljakaid põllumaid, mida ohustas võsastumine ja põllumajanduslikust kasutusest välja langemine.

Veise kasvatamise täiendava otsetoetusena maksti 76,8 mln krooni. Toetust said 6254 loomakasvatajat 132 829 veise kasvatamise eest (veise kohta 1084 krooni).

Ute kasvatamise toetust maksti 729 taotlejale 18 945 lamba eest (219 krooni ühe ute eest).

Põllukultuuride kasvatamise toetust said 7849 taotlejat 324,3 tuhande hektari eest (632,8 krooni hektari kohta).

Koolipiimatoetust maksti 1. maini 2004. a siseriikliku korra alusel, kus piimatooteid said 1.-4. klassi õpilased 1,5 krooni eest päevas.

1. oktoobrist 2004. a rakendus ELi koolipiimatoetuse maksmise kord, kus piimatooteid saavad lasteaiälapsed, 1.-12. klassi õpilased ja kutseõppeasutustes õppijad (0,25 liitrit piima ühe õpilase kohta päevas).

Eesti Maaelu Arengukava toetused

Eesti Maaelu Arengukava (MAKi) rahadest saadakse 80% ELi eelarvest ja 20% Eesti riigieelarvest. MAKi toetuste eesmärk on muuta põllumajandustootmine keskkonnasõbralikumaks, aidata kaasa ebasoodsates piirkondades asuvate suuremate ja väiksemate põllumajandustootjate jätkusuutlikkusele.

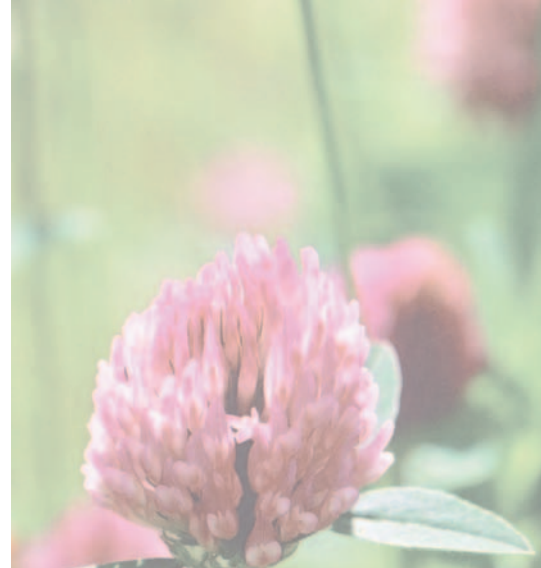
Põllumajanduslik keskkonnatoetus on kohustuslik meede, mida peavad rakendama kõik liikmesriigid. Toetuse peamine eesmärk on soodustada keskkonnasõbralike põllumajandusmeetodite juurutamist ning bioloogilise ja maastikulise mitmekesisuse säilitamist ja suurendamist.

Keskkonnasõbraliku tootmise toetust taotles 5761 soovijat kokku ligi 462 000 ha kohta, mis on enam kui pool kogu kasutatavast põllumaast. Toetust maksti ligi 260 mln krooni.

Mahepõllumajanduse toetust taotles 779 tootjat üle 40 000 ha kohta. Toetust maksti kokku ligikaudu 48 mln krooni.

Ebasoodsate piirkondade toetuse eesmärk on tagada põllumajandusmaa kasutamine ka looduslikult ebasoodsamates piirkondades ja aidata kaasa maaelu säilimisele. Meedet rakendatakse esialgselt 101 vallas üle Eesti (ligikaudu poolel Eesti territooriumist).

Elatustalude kohanemise toetusega aidatakse väiksemaid tootjaid, kelle tulu omatootetud saaduste müügist jääb vahemikku 31 300 – 281 000 kr. Toetuse suurus on 1000 eurot (15 647 kr ettevõtte (talu) kohta).

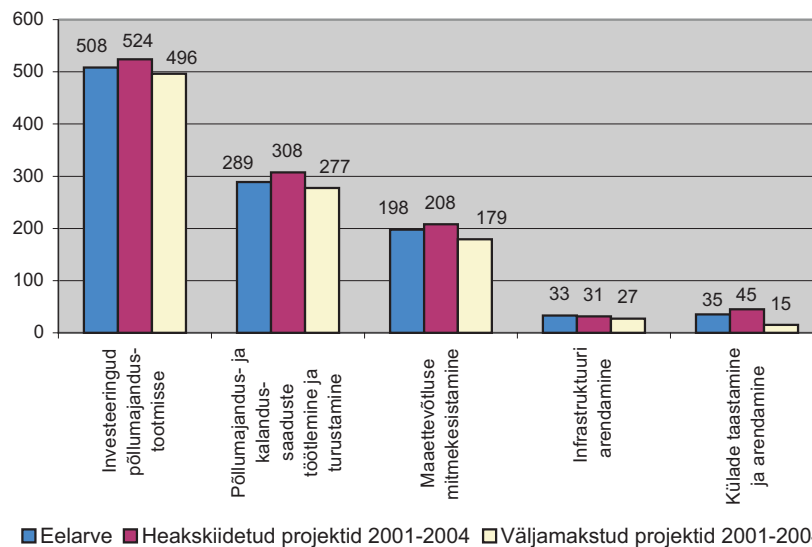

2004. a määrati toetus 2215 väketootjale summas 35 mln krooni.

Sõnnikumajanduse kooskõlla viimisel veekaitsenõuetega toetatakse sõnnikuhooldlate ehitamist, laiendamist ja ümberehitamist ning tarvilike seadmete ostmist. 2004. a esitati 760 taotlust ligi 100 mln krooni ulatuses.

Ohustatud tõugude toetamisel maksti ligi 2 mln krooni eesti tõugu hobuse säilitamiseks (277 taotlejat 855 hobuse kohta).

Eelarve, heakskiidetud projektid ja väljamaksed meetmeti 2001–2004 (miljonites kroonides)

Eesti Riikliku Arengukava toetused

Pärast liitumist ELiga rakendus Eestis Riiklik Arengukava (RAK), kus hakati taotlusi vastu võtma kaheksa meetme ja alammeetme osas.

2004. a esitati kokku 1015 taotlust RAKist toetuste saamiseks, neist rahuldati 582 taotlust ja toetusi maksti välja 619,3 mln krooni ulatuses.

Investeeringuteks põllumajandustootmisse on aastateks 2004–2006 ette nähtud 503 mln krooni. 2004. a kiideti heaks 429 taotlust ja toetust maksti 345,6 mln krooni.

Põllumajandussaaduste töötlemisse ja turustamisse investeerimiseks esitati 49 taotlust summas 135,5 mln krooni. 2004. a lõpuks veel lõpetatud projekte ei olnud ja väljamakseid ei tehtud. 2004–2006 aastateks on toetusteks kokku ette nähtud 177,9 mln krooni.

Majandustegevuse mitmekesistamiseks toetuse saamiseks esitas avalduse 103 põllumajandustootjat summas 107,1 mln krooni. Rahuldati 75 taotlust ja toetuste väljamaksmine käib. 2004–2006 aastani on selleks toetuseks planeeritud 136,1 mln krooni.

Külade taastamiseks ja arendamiseks esitati 306 taotlust summas 114,4 mln krooni. 2004. a lõpuks ei olnud jõutud veel toetuste maksmise otsuseid teha. 2004–2006 aastateks on külade taastamiseks ja arendamiseks ette nähtud 100,1 mln krooni.

Mitu toetust on ette nähtud **vesiviljelusse** investeerimiseks (hoonete uuendamiseks ja ehitamiseks). 2004. a lõpuks oli esitatud 9 taotlust summas 13,3 mln krooni ja taotluste menetlemine on käsil. Kalade jt veeasukate töötlemiseks esitatud projektidest oli heaks kiidetud 13, summas 47,1 mln krooni ja kalalaevastiku uuendamiseks oli aasta lõpuks esitatud 39 taotlusest heaks kiidetud 16, summas 14,03 mln krooni.

Eesti Maaelu Arengukava aastateks 2007–2013

2004. a esitati liikmesriikidele arutamiseks ja ettepanekute tegemiseks EL Nõukogu määruse eelnõu, mis käsitleb MAKi aastateks 2007–2013.

Eelnõus on esitatud põllumajanduse ja maaelu rahastamise uued põhimõtted, mis näevad ette toetuste süsteemi lihtsustamist ja läbipaistvamaks muutmist.

Euroopa Komisjon pakub ühiste eesmärkide saavutamiseks ja toetuste omavaheliseks tasakaalustamiseks järgmised suhtarvud:

- konkurentsivõime tõstmine 10%;
- keskkonnahoid ja maade hooldamine 25%;
- maaelu arendamine ja maaettevõtluse mitmekesistamine 10%.

LEADER tüüpi (kohaliku algatuse toetamine) meetmetele nähakse ette 5% kogu rahastamispaketi mahust.

Liikmesriigil tuleb identifitseerida ja kokku leppida valdkonnad, kus maaelu arengu vahendid ja ELi kaasfinantseerimine annaksid kõige rohkem lisandväärtust ja õigust otsustada, milliste eesmärkide saavutamiseks suunata 45% toetusrahast. Sealjuures hea majanduslik suutlikkus peab käima käsikäes loodusvarade säästva kasutusega.

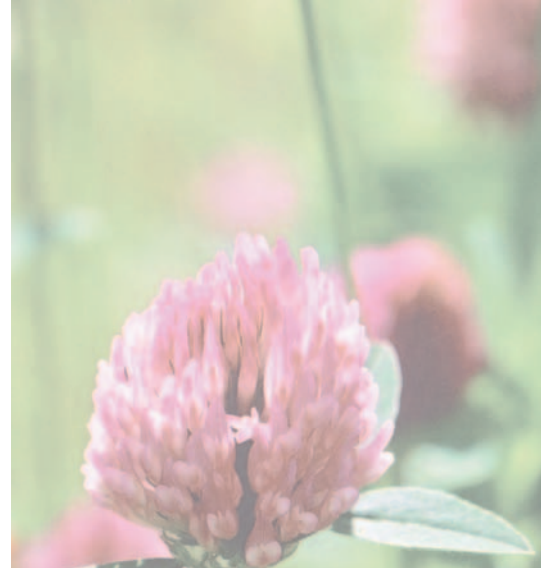
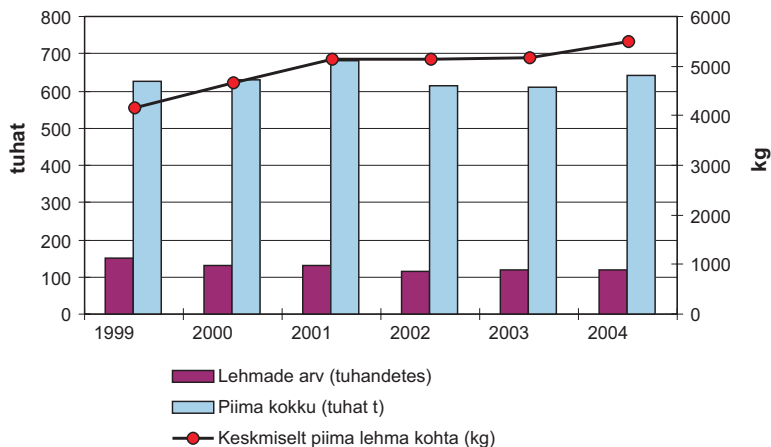
Eestist areneb piimandusriik

2004. a toodeti Eestis esialgsel andmetel 639 000 tonni piima, mis on 2003. a võrreldes 5% ehk 28 200 tonni enam. Vabariigi kõige edukamad piimatootjad maakonnad on Järvamaa 114 000, Lääne-Virumaa 73 000 ja Pärnumaa 66 000 tonniga.

Lehmade arv on viimastel aastatel vähenenud, põhjuseks väiksemate põllumajandustootjate loobumine piimatootmisest. Seevastu suuremad tootjad, ehitades uusi kaas- aegseid vabapidamisega külmlautu, suurendavad piimakarja arvu.

Piima kogutoodang on aga suurenenud seetõttu, et järjekindlalt kasvab lehmade piimaand. 2004. a lüpsiti Eestis lehma kohta keskmiselt 5484 kg piima, mis on 308 kg (6%) enam kui 2003. a. Kõige paremini annavad lehmad piima Järva- ja Põlvamaal, kus keskmine piimaand ületas 6000 kg piiri. Kõigi jõudluskontrollis olevate karjade kesk-

Lehmade arv, piima kogutoodang ja piima lehma kohta 1999-2004

mine piimatoodang lehma kohta jõudis esmakordselt üle 6000 kg piiri. Kõige kõrgema piimatoodanguga kari on Põlva Põllumajandusosühingus, kus rohkem kui tuhande pealise karja keskmine piimatoodang ületas 10 000 kg piiri (10 177 kg).

Kodumaised piimatooted on maitsvad

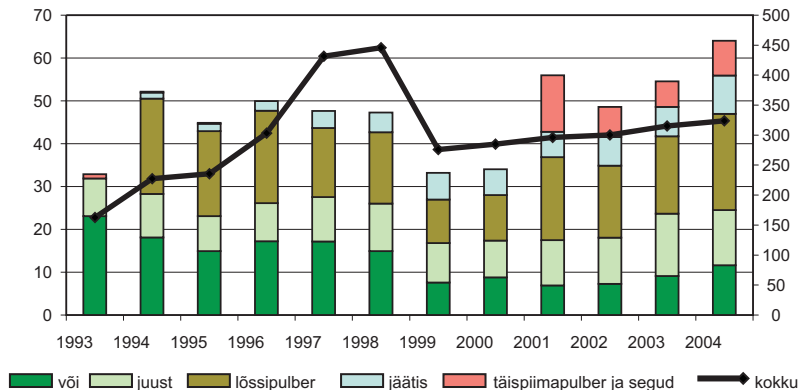
Eesti farmerid toodavad kõrgekvaliteedilist piima. Kokkuostetud piima keskmine rasvasus oli 4,1% ja valgusisaldus 3,3%. Müüdnud piimast kuulus eliit- või kõrgemasse sorti 96%.

2004. a toodeti Eestis kõiki liiki piimatooteid kokku 223 900 t, sealhulgas juustu 12 870, lõssipulbrit 22 480, jäätist 8930, täispiimapulbrit ja segusid 8100 t.

1995. a võeti kasutusele ELi piima kvaliteedi standardid, mille kohaselt eliit- ja kõrgema sordi piima osatähtsus oli 41%. Tänu piimakarjakasvatajate jõupingutustele ja ELi toetusprogrammidele oli 2004. a eliit- ja kõrgema sordi piima osatähtsus 97%.

Piimatoodete tootmine 1993-2004 (tuh t)

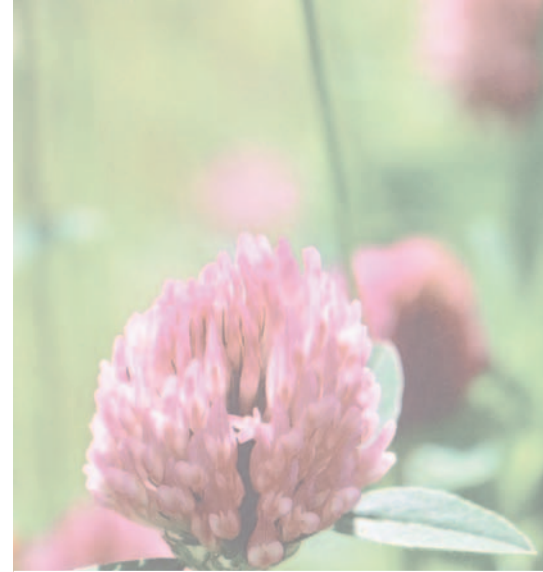
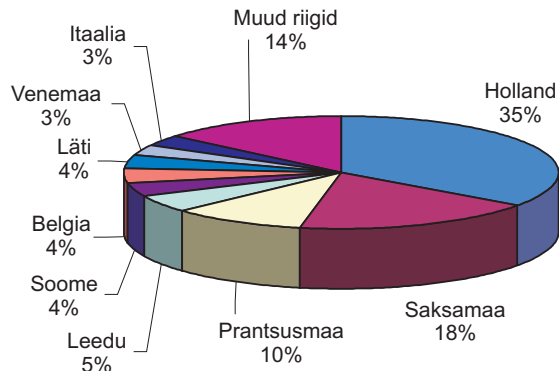

Eesti Konjunktuuriinstituudi (EKI) poolt korraldatud uuringust selgub, et tarbija on rahul kodumaiste piimatoodetega. Need on sisetoodavatest odavamad ja maitsvamad. EKI andmetel on kodumaise juustu osatähtsus käibes 95%, sulatatud juustu osatähtsus 53%, jogurti osatähtsus 91% ja jäätise osatähtsus 81%. Eesti piimatoodete tarbimine üha kasvab.

Eksport suureneb

Piimasaaduste ekspordimaht kasvas esimesel euroliidus olemise aastal esialgsete andmete põhjal võrreldes eelmise aastaga 14% ja impordimaht vähenes 27%. Piimasaadused moodustasid põllumajandussaaduste ekspordist 22%. Kõige enam on müüdnud teistesse riikidesse võid (26%), järgneb lõssipulber (25%) ja juustud (19%). Kõige enam läheb Eesti piimatooted Hollandisse (36%), Saksamaale (18%) ja Prantsusmaale (10%). Sisse oleme ostnud kõige enam piimasaadusi Leedust, Lätist ja Tšehhist.

Piimasaaduste ekspordimahud riigiti 2004. a mln krooni

Enam on hakatud tarbima veise- ja linnuliha

2004. a toodeti Eestis kokku 67 700 t liha, mis on 200 t enam kui eelmisel aastal. Sea-, lamba- ja kitseliha tootang vähenes, veise- ja linnuliha tootmine kasvas.

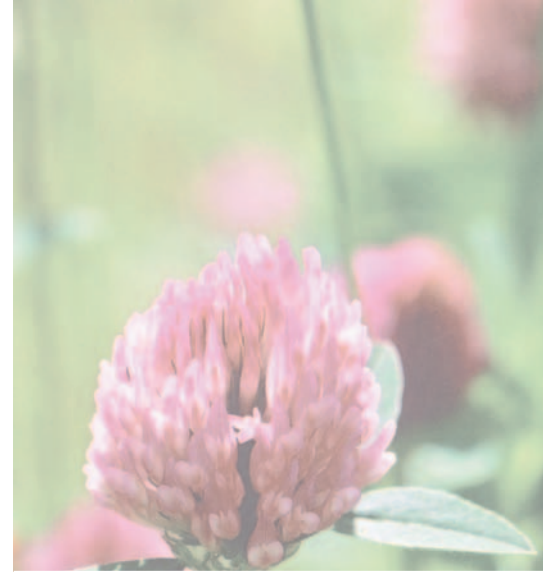
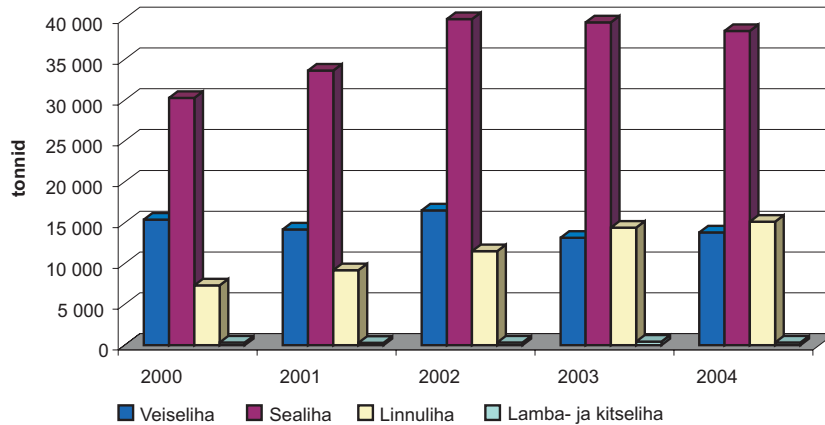
Veiseliha tootmine kasvas lihatõugu veiste ja nende ristandite kasvatamise arvel. Liha-veisekasvatus Eestis vähehaaval laieneb. Veiseliha osatähtsus moodustas mulluses lihatoodangus 20%. 2004. a lõpus peeti Eestis 249 100 veist. Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Ameti registris oli mullu üle 11 000 lihaveise. Enamlevinud tõugudeks on hereford, limusiin ja aberdiin angus. 2004. a hakkas veiseliha kokkuostuhind tõusma ja oli aasta lõpuks 30% kõrgem kui enne ühinemist ELiga.

Lihatootmises on endiselt sealihaga osatähtsus kõige suurem, ulatudes 57%-ni. 2004. a lõpus oli Eestis 353 700 siga.

Eesti sealihaga hinnad sõltuvad maailmaturul toimuvatest hinnamuutustest. 2004. a lõpul hakkasid hinnad maailmaturul tõusma. Eesti seakasvatusele mõjus positiivselt siin kehtima hakanud ELi turukorraldussüsteem. Enam ei tooda sisse subsideeritud hinnaga liha ega konditustatud lihamassi. Eesti lihatööstused peavad kasutama kodumaist toorainet. 2004. a hakati suuremates lihatööstustes kasutama ka ELi nõuetele vastavat tailihamõõtmise süsteemi, mis võimaldab sealihaga kvaliteedi ja hinna kohta koguda täielikumat informatsiooni.

Lambaid oli 2004. a lõpuks 41 600 ja kitsi 2900. Madala hinna ja raskuste tõttu lamaste nõuetekohasel tapmisel (vastavaid tapamajasid on vähe), on lamba- ja kitseliha vähe toodetud. Suund on võetud lihambakasvatusele, et toota kvaliteetsemat liha. Parema liha turule jõudmisel on loota ka tarbimise suurenemist.

Lihatoodang aastatel 2000–2004

Linnuliha populaarsus kasvab

2004. a suurenes linnuliha tootmine 700 t ehk 5% võrra ja aastaga toodeti 15 100 t linnuliha. Linnuliha osatähtsus lihatoodangus oli 22%.

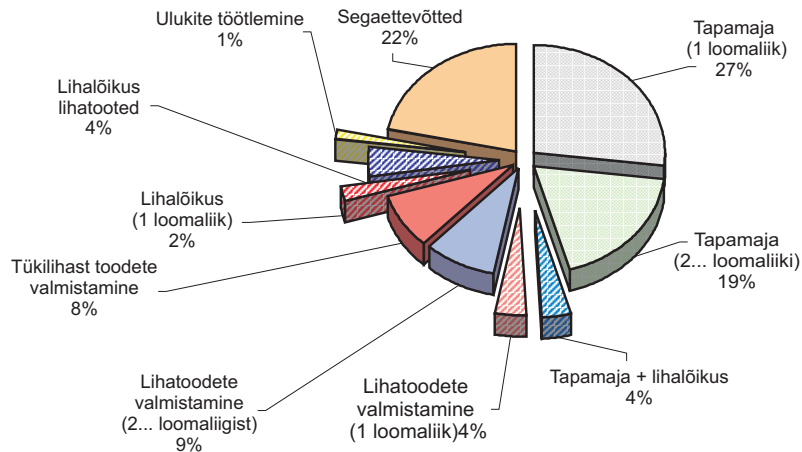
Tootmise kasvule aitas kaasa ekspordi kasv Lähti ning broileriliha filee müümise alustamine Rootsi. Samas on ka oma vabariigi tarbijad hakanud üha enam hindama tervislikku linnuliha.

Tihe konkurents lihaturul sunnib lihatööstusi üha enam rõhku panema kvaliteedile ja tootearendusele. Väiksemad lihatööstused peavad konkurentsist vastu seetõttu, et spetsialiseeruvad kõrgekvaliteedilistele eritoodetele.

Optimaalseks liha tarbimise koguseks loetakse 64 kg inimese kohta, Eestis oli vastav näitaja 2003. a 63,5 kg. Linnuliha moodustas sellest 22,3 kg. Alates 1996. a on linnuliha tarbimine Eestis kasvanud ligi kaks korda.

Lihatööstuste spetsialiseerumine

Lihatööstused investeerivad

Alates 2002. a on lihatööstused investeerinud põhivarasse ligi 563 mln krooni. Sellest ca 60% on kulutatud hoonetesse ja rajatistesse ning 40% masinatesse ja seadmetesse. Eesmärk on viia tootmine täielikult kooskõlla toiduseaduses kehtestatud nõuetega ning valmistada kõrgekvaliteedilist, ELi turul konkurentsivõimelist toodangut.

Kodumaine teravili põhiliselt loomasöödaks

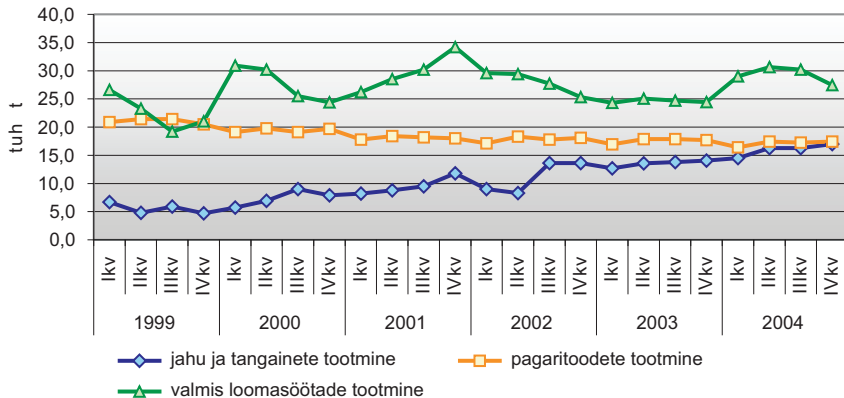
2004. a kasvatati Eestis teravilja 265 700 ha-l, mis moodustas kõikide põllukultuuride kasvupinnast 51,1%.

Bioloogiline saak oli hea, kuid ebasoodne ilmastik raskendas koristamist ja osa saagist jäigi kätte saamata. Koristatud saak oli 599 700 t, sellest 19 700 t rukist, 184 700 t nisu ja 289 500 t otra. Keskmine saak oli 2441 kg/ha, mis on tagasihoidlik. Eesti viljakasvatajatel tuleb teha tõsisit tööd, et jõuda viljakasvatases teiste ELi riikide tasemele.

Ligikaudu 66% teravilja siseturu nõudlusest moodustab selle tarbimine loomasöödaks. 18% tarbitakse inimtoiduks, 10% seemneks ja vaid 5% tööstuslikult (alkoholi tootmine jm).

Oma teraviljatoodang katab tarbimisest sõltuvalt saagiaastast 65-80% (2003-2004 kat-
tis 76%). Eesti naabritest Baltikumis varustab Läti end oma teraviljaga üle 90% ja
Leedu 100%. Mõlemad riigid aitavad praegu katta Eesti viljapuudujääki.

Teraviljatoodete tootmine

Eesti tarbijad eelistavad üha enam Eestis valmistatud jahutooteid. Seetõttu on 2002. a vähenenud teravilja sissevedu ja suurenenud kodumaine jahutootmine (sisseveetaval toorainel on siiski veel oluline osa).

Valmis loomasöödasid toodeti 2004. a 117 300 t ning 2003. a võrreldes suurenes tootmine 19% ning kasvusuund jätkub.

ELiga liitumine tõi kaasa muutused teraviljakaubanduses. Kui enne ELiga liitumist oli Eesti olulisemaks kaubanduspartneriks Ukraina, mõningal määral ka Venemaa, siis peale liitumist importivad riigid muutusid. Nüüd tulevad peamised teravilja kaubavood ELi riikidest. Praegu tuuakse teravilja sisse Lätist, Leedust, Saksamaalt ja Soomest.

Eesti liitumine euroliiduga ei toonud kaasa muutusi valmistoodangu hindades ning teraviljast valmistatud toodete hinnad 2004. a märkimisväärselt ei muutunud.

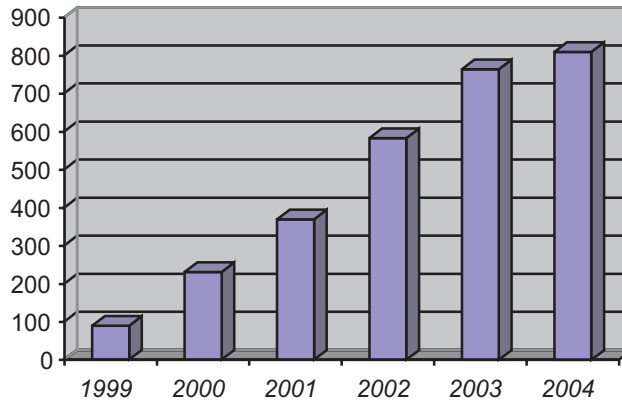
Mahepõllumajandus kogub populaarsust

Taimetoodangu Inspektsiooni andmetel kasvatati 2004. a mahetooteid 46 000 ha-l ning mahetoodangut saadi 10 100 veiselt ja 10 800 lambalt.

Hinnanguliselt moodustas 2004. a mahepõllumajandusega hõivatud maa üldisest põllumajandusmaast alla 5% ja maheteravili veidi üle 1,3% teravilja külvipinnast (saak ca 600 t) ning kartul 1,2% (saak ca 2500 t). Piimalehmadest oli maheloomi veidi üle 2% lehmade arvust, kes andsid kokku üle 1000 t piima.

Mahetootjate põhiprobleem on toodangu mahedana töötlemine ja selle turustamine. Praegu ei õnnestu mahetoodangust valmistatud toidusaadusi veel selle toodangu väärtust arvestava hinnaga müüa.

Mahetootjate arv

Põhiosa Eesti kalast tuleb Läänemerest

Eesti kalurid püüavad oma saagi Läänemerest ja sisevetest, kaugpüügil käiakse Atlandi vetes.

Läänemerest püüti 2004. a 59 378 t kala, millele lisandus 2367 t sisevetest püütud saaki. Seega enamuse kalasaagist (75%) moodustabki Läänemerest püütü.

2004. a püüdis Läänemeres kala 153 ja Atlandi ookeanil 14 laeva. Kalanduse Infosüsteemi oli kantud ka 889 rannapüügi kalapaati. Sisevetel kasutatavaid kalapaate oli kirjas 276. Kalatöötlemise osatähtsus toiduainetööstuses oli 2004. a 11,9%, kuid ekspordis 24,9%.

Eesti kalatööstuste põhiline tooraine on Läänemere räim ja kilu ning fileerimistööstustele mageveekalad ahven ja koha.

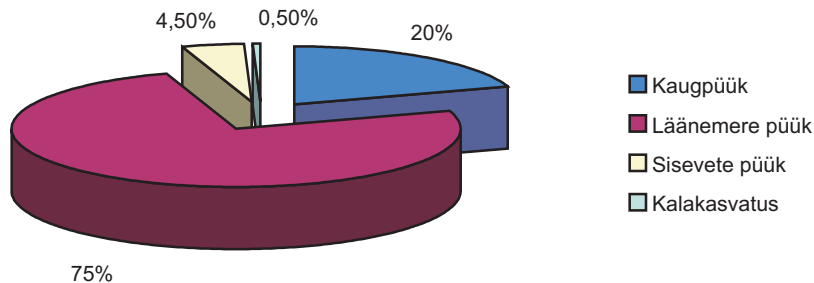
2004. a esimesel poolaastal toodeti 22 000 t kalatooteid. Kalakonserve valmistati 19 811 t ehk 56,6 mln tingkarpi. Peamised tooted on traditsiooniliselt sprotid õlis ja räim tomatikastmes. Võrreldes 2002. a on toodangus suurenenud külmutatud kala ja paneeritud eelküpsetatud toodete osakaal.

Eestlased tarbivad kala ja kalatooteid stabiilselt, toorkalas arvestatult 17 kg inimese kohta aastas. Kalatoodetest on eelistatumad konservid, krabipulgad ja -nuudlid ning kulinaartooded. Tarbijauuringud näitavad, et üle poole Eesti elanikest sööb kala ja kalatooteid kord nädalas.

Kalasaaduste eksport on euroliitu kuuludes kasvanud. 2004. a viimases kolmes kvartalis eksporditi müügile suunatud kalast ca 74%. Kõige enam eksporditakse kalakonserve, samuti kalafileed. Kesk- ja Ida-Euroopa turule lähevad konservid, läänepoolsematesse riikidesse filee.

**Kalapüügi ja kalakasvatuse struktuur 2003. a
(% kogumahust)**

Maaelu areneb

Eestis tegutseb maapiirkonnas 23 000 – 24 000 ettevõtet. Ettevõtlusalast aktiivsust iseloomustab ettevõtete arv 1000 elaniku kohta. Eesti maapiirkonnas oli see näitaja 2003. a 37 (linnades 43 ettevõtet 1000 elaniku kohta). Maakondadest oli ettevõtlusaktiivsus suurem Hiiuemaal (52), Saaremaal (41), Läänemaal (46) ja Pärnumaal (45). Teenindusettevõtteid on rohkem Harjumaa, Raplamaa ja Tartumaa valdades. 2004. aastaks vähenes võrreldes 1991. a põllumajanduses tööjõu vajadus enam kui viis korda. Taasiseseisvumise järgsel perioodil ei jätkunud noorel taasiseseisvunud riigil vabanevale tööjõule uute töökohtade loomiseks piisavalt vahendeid. Tänu ELi toetusprogrammidele on loodud maaelu arenguks uued võimalused ja eeldused.

Maaturism laieneb

Maal turismiteenuseid pakkuvad ettevõtted paiknevad küldes, alevikes ning alla 10 000 elanikuga väikelinnades. 2004. a oli Eestis tunnustatud maamajutusettevõtteid 546 ehk eelmise aastaga võrreldes 10% enam. Neist enamuse moodustavad kodumajutused ja puhkemajad. Vähem on puhkekülasid, hosteleid, motelle ja külaliskortereid. Maamajutusettevõtted koonduvad eelkõige Eesti populaarsematesse turismipiirkondadesse Saaremaale ja Hiiuemaale (seal asub 35% ettevõtetest) ning Lõuna-Eestisse (Valgamaal ja Võrumaal on 22% ettevõtetest).

Maal turismiteenuseid pakkujad on koondunud mittetulundusühingusse Eesti Maaturism www.maaturism.ee. 2004. a kuulus ühingusse 321 turismiettevõtjat, kellest 254 pakkusid majutust ja 67 muid turismiteenuseid.

Internetis on käivitatud puhkuseteenuste portaal www.ozoon.net, kus saab turismiteenuseid osta ja broneerida. Teenuseid müüakse majutusest ja kanuumatkadest kuni keegliradade ja seminariruumideni. Soomes messil Matka 2004 uuriti soomlase eelistusi Eestis matkates ja puhates. Ligi pooled küsitletutest vastasid, et eelistavad aktiivse

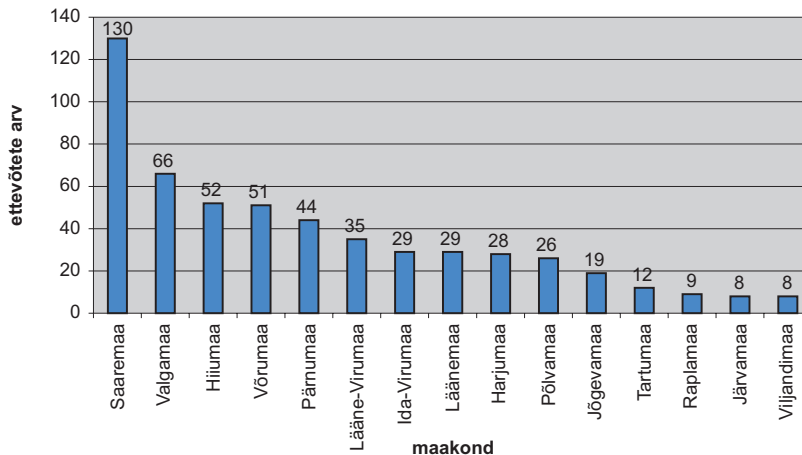

puhkuse tootepakette. Eesti peamiseks väärtuseks peetakse loodust ja kultuuri. Ligi pooled vastanutest soovivad Eestis puhata 3-5 päeva ja tulevad siia oma autoga. Kulutuste osas arvas ligi pool küsitletutest, et need peaks jääma 390-650 krooni piiresse päevas.

Rahvusvahelise koostööprojekti Regiofood ehk Kohalik Toit käigus koostati ekspertide poolt (ja täiendati maaturismi ühingu liikmete poolt) kolmekümne Eesti rahvustoidu nimekiri. On valminud rahvustoitide retseptuur koos serveerimisõpetusega. 98 maaturismi ettevõtet oli 2004. a valmis pakkuma rahvustoite.

Tunnustatud maamajutusettevõtted maakonniti november 2004

Külaelanike koostöö

Maapiirkonna areng sõltub küla sotsiaalse infrastruktuuri arengust. Külaelu arendamisele aitas suuresti kaasa SAPARD investeringutoetus külade taastamiseks ja arendamiseks.

2004. a viidi ellu 68 projekti kogumaksumusega 18,5 mln krooni, millest toetus moodustas 15,1 mln. Kõige rohkem kulutati raha kultuurimajade renoveerimiseks (tehti korda 10 ja ehitati 2 uut kultuurimaja). Samuti ehitati neli uut infopunkti ning mitu infopunkti said uue sisustuse. Tehti korrastustöid kolmel mänguväljakul, neljal spordiplatsil, kolmel külaplatsil ja ühel paadisillal (juurde ehitati kaks uut paadisilda).

Maaelanike omaalgatuse eestvedajaks on Eesti Külade ja Väikelinnade Liikumine Kodukant. 169 küla on koostanud omale arengukava.

Kohaliku algatuse toetamiseks on väljatöötamisel Eesti Riikliku Arengukava LEADER+ tüüpi meede. 2006. aastal toetatakse üheksa kohaliku tegevusgrupi väljaarendamist. LEADER tüüpi tegevuste põhimõtted ja kohalik tegevusgrupp on uued mõisted. Kohalik tegevusgrupp moodustatakse sektorite esindajatest. Ülesanne on välja töötada oma piirkonna arengustrategia ning vastutada selle elluviimise eest.

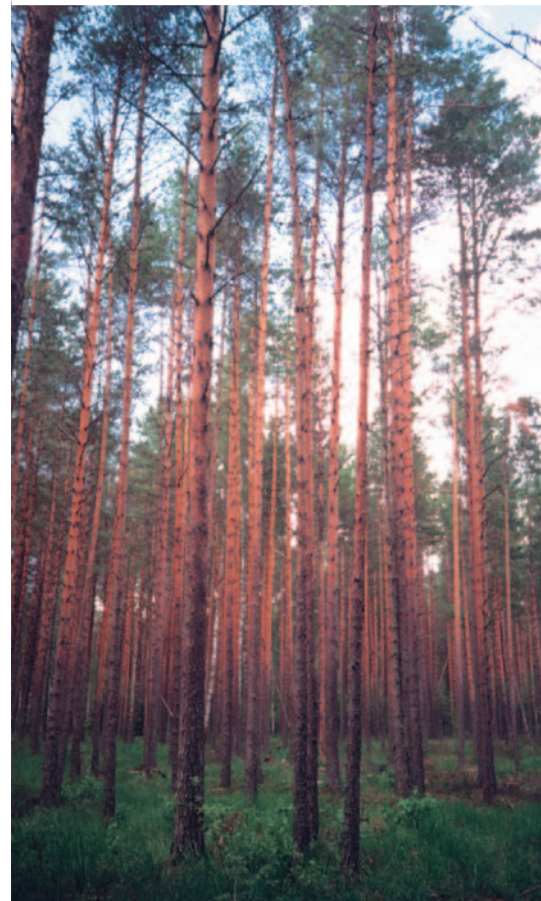
Erametsandus

Eestis on hinnanguliselt ca 60 000 erametsaomanikku, kellest suur osa (60-70%) elab metsaomandist eemal. Erametsamaid on kõige enam Viljandi-, Pärnu- ja Saaremaal.

Eesti keskmine erametsaomand on 12 ha.

Erametsi raiutakse intensiivsemalt kui riigimetsi. Näiteks 2002. a raiuti riigimetsa 3,52 mln tihumeetrit ja erametsa 6,09 mln tihumeetrit. Metsauuendust teevad juriidilised ja füüsilised isikud võrdselt.

Riik toetab erametsandust Eesti metsanduse arengukava alusel. Sihtasutuse Erametsakeskus vahendusel saavad metsaomanikud toetust ühistegevuseks, nõustamiseks, koolituseks, tugisüsteemide arendamiseks. 2004. a maksti ühistegevuseks kokku toetusi 1,8 mln krooni.

Metsaomanike koolitamiseks, nõustamiseks, tugisüsteemide (õppefilmid, trükised, näidisalad jm) arendamiseks maksis riik 2004. a üle 2,5 mln krooni.

Metsaomanike ühistegevuse toetamine läbi SA Erametsakeskus

Tegevuse nimetus	2002		2003		2004	
	maht	kroonides	maht	kroonides	maht	kroonides
Maapinna ettevalmistamine	588 ha	603 500	626 ha	670 500	924 ha	799 300
Noore metsa hooldus	242 ha	192 000	590 ha	559 000	478 ha	563 900
Majandusliku koostöö väikeprojektid	3 tk	27 000	20 tk	203 300	11 tk	118 600
Metsataimede kasvatamine	0	0	4	199 700	8 tk	328 000
Erametsade naabrusvalve	0	0	1	40 000	1 tk	11 500
Metsaparandus	0	0	0	0	3 tk	103 600
Raiesmike uuendamine	0	0	0	0		1 143 036
KOKKU		822 500		1 672 500		1 809 800

Kalakasvatajad täiendavad toidulauda

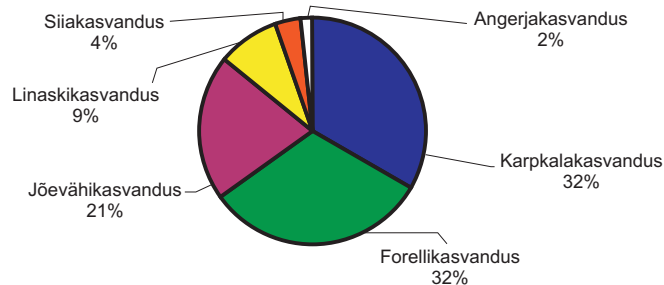
Kalakasvatusega tegelevad kaubakala tootjad ning samuti õngitsemisteenust pakkuvad kalatalud. Kalavarusid rikastasid 2003. a kümme ettevõtet. Eelkasvatatud maimude ja noorkaladega asustati suur hulk sise- ja mereveekogusid. Asustati eelkõige meriforelli ja lõhet, samuti ahvenat, angerjat, haugi, jõforelli, jõevähki, karpkala, koha ja linaskit. 2004. a eraldas riik lõhemaimude taasasustamiseks 2,87 mln krooni.

Kõige rohkem kasvatatakse kalu basseini- (349 basseini), tiikides (230), samuti sum- pades ja kalakasvatuseks kohandatud looduslikes veekogudes.

Kuni 5 t kaubakala kasvatavaid ettevõtteid oli 19, 10 ettevõtet turustas 5–100 t. Kala- kasvatuse kogutoodang suurenes 2003. a võrreldes 2002. aastaga 33 t, ulatudes 373 t-ni. Lõviosa kodumaisest kalast moodustavad vikerforell (304 t) ja karpkala (51 t).

Euroopa Liit koos riikliku kaasfinantseerimisega toetab vesiviljelust RAKi vahendusel investeeringutoetuse kaudu. 2004. a võttis PRIA vastu 23 taotlust. Investeeringuid taotleti ligi 24 mln krooni ulatuses. Märtsi alguseks 2005. a oli heaks kiidetud üheksa taotlust toetussummas 13,4 mln krooni. Kalakasvatajad kasutavad saadud toetusraha eelkõige vesiviljelushoonete ja rajatiste ehitamiseks, samuti veepuhastusseadmete rajamiseks. Huvi on tekkinud vähitiikide rajamise vastu, kuna looduslikest veekogudest hakkab vähk röövpüügi ja haiguste tõttu ära kaduma.

Ettevõtete arv protsentuaalselt

Säilitada viljakas põllumaa ja soodne põllumajanduskeskkond

Põllumajanduslik tegevus võib mõjutada keskkonda nii positiivselt kui negatiivselt. Eesmärk on säilitada traditsioonilised pärandkultuurimaastikud: puisniidud, rannaniidud, loopealsed, puiskarjamaad jm. Suurimaks probleemiks on nõuetele mittevastavad sõnniku- ja silohoidlad, kust reostus võib pääseda loodusesse. Siin on taas abiks tulnud riik, võimaldades põllumajandus- tootjatele toetust sõnnikumajanduse korrastamiseks.

Nitraaditundlikel aladel on põllumajandustootjatele kehtestatud väetiste kasutamisel mitmeid piiranguid, et vältida põhjavee reostust. Muldade omadusi parandatakse külvikordade rakendamise, kaasaegsemate viljelustehnoloogiate rakendamise ja lupjamisega.

Põllumajandusest pärinevate kasvuhoonegaaside hulk on hakanud vähenema. Loomakasvatusest pärineva ammoniaagi emissiooni tase oli vähenenud 1999. aastaks võrreldes 1990. aastaga 2,8 korda.

Eesti keskkonnanstrateegia on seadnud eesmärgiks soodustada keskkonnasõbralike tootmistehnoloogiate rakendamist ja viljaka põllumaa säilimist.

Toetuste maksmisel üleminek ühikupõhiselt toetuselt ühtsele pindalatoetusele, kus määravaks pole enam toodangu hulk, aitab samuti säilitada põllumajanduskeskkonda. Toetuse saamine sõltub nüüd oluliselt keskkonnanõuete täitmisest ja heade põllumajandustavade järgimisest.

Hea Põllumajandustava on põllumajanduse reeglistik, mille järgimisel ei teki olulist kahju keskkonnale. Tootjate seas 2004. a korraldatud küsitlusest selgus, et üle kolmandiku vastanutest tundis Head Põllumajandustava ja järgis seda.

Maaparandus peab jätkuma

Eesti põllumajandusmaast on kuivendatud üle 700 000 ha ehk veidi üle poole, metsamaal on kuivendusvõrke 560 000 ha.

Kuivendatud põllumajandusmaast on kasutusel kolm neljandikku, kusjuures üle poole eesvooludest vajab praeguseks remonti. Süsteemide korrashoiuks ja remonditöödeks on kõige otstarbekam moodustada omanike ühistuid. Praeguseks on moodustatud üle 100 maaparandusühistu.

Riik käivitas 2003. a maaomanike abistamiseks maaparandussüsteemide hooldustoetuse. 2003. a taotleti maaparanduslikeks hooldustöödeks 18,6 mln krooni, riik eraldas 17 mln. Enamasti sooviti puhastada veejuhtmeid pealekasvanud võsast ja metsast.

Riigi ülesanne on hoida korras süsteemide eesvoolud. 2004. a tehti eesvooludel hooldustöid 10,4 mln krooni eest.

RAK meetme “Integreeritud maaparandus” raames eraldati maaomanike abistamiseks 160 mln krooni.

Saada hea haridus

Eesti noorte seas on tõsine huvi omandada põllumajanduslik kõrgharidus. 2004. a võeti Eesti Põllumajandusülikoolis (EPMÜs) üliõpilasi vastu 26 erialal. Avaldusi laekus 418 riigitellimuslikule erialale 3405, konkurs oli 8,15 soovijat ühele üliõpilaskohale. Kõige populaarsemad erialad olid looduskaitse, maastikuarhitektuur, kinnisvara planeerimine.

2004. a sai EPMÜ lõpudiplomi 382 statsionaarse ja 87 kaugõppe üliõpilast. Kaitsti 8 doktori- ja 47 magistritööd.

Kutseõppeasutustes õppis põllumajandusega seotud erialadel 1839 õpilast.

Riiklik programm põllumajanduslikeks rakendusuringuteks

Põllumajandusministeerium on esimene ministeerium, kes teadus- ja arendustegevuse korraldamiseks töötas aastateks 2004–2008 välja riikliku programmi. Programmi eelarve maksumus oli 2004. a 20,5 mln krooni. Kokku rahastati 18 rakendusuringute projekti, mis selgitati välja konkursi teel. Esitatud taotlused läbisid ekspertiisikomisjonide ning põllumajandusteaduste nõukogu arutelude tiheda sõela.

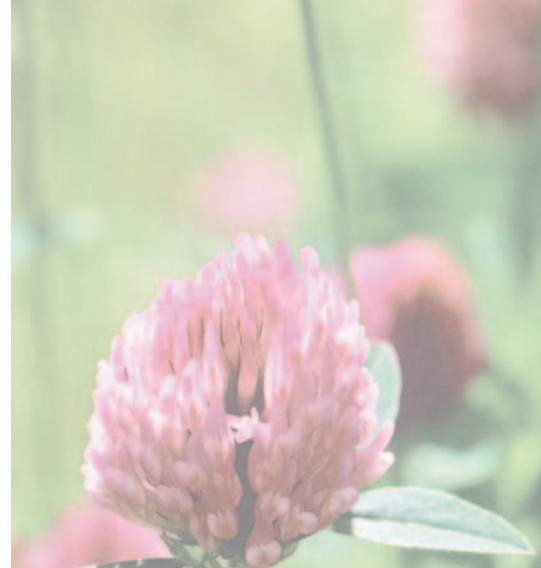
Rakendusuringuid teostati valdavalt EPMÜ teadlaste poolt, näiteks aianduse, taimebiotehnoloogia, taimekaitse, toiduohutuse, loomakasvatuse (sh nakkus- ja sisehaigused, sigimisbioloogia, söötmine) ning ökofüsioloogia valdkondades.

EPMÜ teadus- ja arendustegevusest moodustasid 2004. a ligikaudu kaheksandiku Põllumajandusministeeriumi tellitud tööd (sh rakendusuringud, käsiraamatute koostamised, koolitused, spetsiifilised lepingud jm) kogusummas 8,6 mln krooni.

Ministeeriumi valitsemisalas on kaks teadusasutust: Eesti Maaviljeluse Instituut (EMVI) ja Jõgeva Sordiarituse Instituut (Jõgeva SAI).

Jõgeva SAI uurimisteemad olid 2004. a järgmised:

- tera- ja kaunviljade, õlikultuuride, kartuli, köögivilja ja söödakultuuride sordiaritus, agrotehnika ja seemnekasvatus;

- agrometeoroloogiliste prognooside ja kokkuvõtete koostamine;
- koekultuurimeetodite rakendamine sordiaretuses;
- veebipõhise taimekaitsealase nõustamissüsteemi arendamine.

Jõgeva SAI finantseerimine 2004. a (kr)

Põllumajandusministeeriumi rakendusuuringud	6 483 000
Teadusgrandid	189 000
Sihtfinantseerimine	1 356 000
Lepinguline uurimistöö	702 000

EMVI andis 2004. a põllumajandustootjatele soovitusi mullaharimise, külvi, väetamise, taimekaitse, saagi koristamise, koristusjärgse töötlemise, säilitamise, söödatootmise agro- ja masinatehnoloogia erialal.

EMVI finantseerimine 2004. a (kr)

Põllumajandusministeeriumi rakendusuuringud	7 165 500 krooni (ilma katseasjanduse nõukogu rahata)
Teadusgrandid	565 000 krooni
Sihtfinantseerimine	0
Lepinguline uurimistöö	1 219 000 krooni

Konsulendid põllumehe abilisteks

Põllumajandusnõustajate ehk konsulentide ülesanne on viia põllumajandusteaduse saavutused ja edukamate põllumajandustootjate väärtuslikud kogemused iga põllumeheeni. Konsulendi kutse omistamise õigus on antud Jäneda Õppe- ja Nõuandekeskusele.

2004. a arenesid edasi teabekeskused, mida suunab Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda. Maakondades tegutsevad teabekeskused nõustavad toetuste taotlejaid ja annavad muud olulist informatsiooni.

2005. a on esimene, kui Eesti põllumajandustootjad võivad saada nõuandetoetust ELi struktuurifondidest. Toetama hakatakse nii individuaalset nõuannet kui teabepäevade korraldamist.

Põllumajandusmuuseumid säilitavad rahva mälu

Eesti Põllumajandusmuuseumi näitusi ja üritusi külastas 2004. a 76,5 tuh inimest. Koostati rida näitusi maarahva kommetest ja traditsioonidest.

Muuseumis on hoiul üle 71 tuh eksponaadi. 2004. a täienesid kogud 2882 museaaliga.

C. R. Jakobsoni Talumuuseumi külastas 2004. a 27,7 tuh inimest.

Muuseumi põhifondides on 9410 eksponaati. Neist on külastajatele välja pandud 567 ja teaduslikult kirjeldatud 6862.

Eesti Piimandusmuuseumis on säilikute arv jõudnud 51 000 piirimaile. See muuseum ei ole veel üleüldist tuntuks saavutanud ning praegu tehakse aktiivset tutvustamistööd (koostatakse trükiseid, tutvustatakse oma säilikuid suurtel rahvaüritustel). Muuseumi kogutud materjalide põhjal anti välja piimatoitudega ravimisviiside retseptiraamat.

Koostanud ja toimetanud Ülo Kalm
© Põllumajandusministeerium
Tallinn 2005

EV Põllumajandusministeerium
Lai 39/41
15056 Tallinn, Eesti
Telefon: 6 256 101
Faks: 6 256 200
E-post: pm@agri.ee
www.agri.ee

Taimetoodangu Inspeksioon
Teaduse 2
75501 Saku Harjumaa
Telefon: 6 712 602
Faks: 6 712 604
E-post: plant@plant.agri.ee
www.plant.agri.ee

**Põllumajanduse Registreite ja
Informatsiooni Amet**
Narva mnt. 3
51009 Tartu
Telefon: 7 371 200
Faks: 7 371 201
E-post: pria@pria.ee
www.pria.ee

Veterinaar- ja Toiduamet
Väike-Paala 3
11415 Tallinn
Telefon: 6 051 710
Faks: 6 211 441
E-post: vet@vet.agri.ee
www.vet.agri.ee

Jäneda Öppe- ja Nõuandekeskus
Jäneda
73602 Järvamaa
Telefon: 3 849 700
Faks: 3 849 701
E-post: onk@janeda.ee
www.janeda.ee/jonk

Jõudluskontrolli Keskus
Kreutzwaldi 48A
50094 Tartu
Telefon: 7 387 700
Faks: 7 387 702
E-post: keskus@jkkkeskus.ee
www.jkkkeskus.ee

Põllumajandusuuringute Keskus
Teaduse 4/6
75501 Saku Harjumaa
Telefon: 6 729 137
Faks: 6 729 149
E-post: info@pmk.agri.ee
www.pmk.agri.ee

**Veterinaar- ja
Toidulaboratoorium**
Kreutzwaldi 30
51006 Tartu
Telefon: 7 386 100
Faks: 7 386 102
E-post: info@vetlab.ee
www.vetlab.ee

**Maaparanduse Ehitusjärelvalve-
ja Ekspertiisibüroo**
Tuleviku 3
76401 Laagri alevik Harjumaa
Telefon: 6 565 273
Faks: 6 256 149
E-post: genadivassiljev@hot.ee
www.mpb.ee/eeb

Eesti Maaviljeluse Instituut
Teaduse 13
75501 Saku Harjumaa
Telefon: 6 711 542
Faks: 6 711 540
E-post: arvi.kallas@mail.ee
www.eria.ee

Jõgeva Sordiaretuse Instituut
Aamisepa 1
48309 Jõgeva
Telefon: 7 766 901
Faks: 7 766 902
E-post: jogeva@jpbi.ee
www.jpbi.ee

**Carl Robert Jakobsoni
Taluuseum**
Kurgja
87612 Väandra vald Pärnumaa
Telefon: 4 458 171
Faks: 4 458 571
E-post: info@kurgja.ee
www.kurgja.ee

Eesti Piimandusmuuseum
H.Rebase 1
72401 Imavere Järvamaa
Telefon: 3 897 533
Faks: 3 897 533
E-post:
info@piimandusmuuseum.ee
www.piimandusmuuseum.ee

Eesti Põllumajandusmuuseum
Pargi 4, Tõrvandi sjsk.
Ülenurme 61701 Tartu maakond
Telefon: 7 383 810
Faks: 7 383 811
E-post: epm@epm.ee
www.epm.ee

**Piirkondlikud
maaparandusbürood**
www.mpb.ee

Harju Maaparandusbüroo
Telefon: 6 796 801
Jõgeva Maaparandusbüroo
Telefon: 7 760 351

Järva Maaparandusbüroo
Telefon: 3 857 497

Lääne Maaparandusbüroo
Telefon: 4 734 495

Põlva Maaparandusbüroo
Telefon: 7 998 412

Pärnu Maaparandusbüroo
Telefon: 44 31 474

Rapla Maaparandusbüroo
Telefon: 48 57 734

Saare Maaparandusbüroo
Telefon: 45 54 679

Tartu Maaparandusbüroo
Telefon: 74 22 548

Valga Maaparandusbüroo
Telefon: 76 40 550

Viljandi Maaparandusbüroo
Telefon: 43 30 132

Viru Maaparandusbüroo
Telefon: 32 55 686

Võru Maaparandusbüroo
Telefon: 78 21 084

